

Basten van bomen (4)

NATUURDAGBOEK

Palu di sia kòrà (Bursera simaruba).

Opfisser: Wat is een bast ook alweer?

Bomen en planten bestaan uit verschillende onderdelen die allemaal een bepaalde functie hebben. Wortels nemen stoffen en water uit de bodem op en hebben een functie in de opslag van suikers. Bladeren zorgen voor de opname van noodzakelijke gassen voor de fotosynthese en de uitstoot van andere gassen die daarbij vrijkomen, en zijn meestal de behuizing voor de bladgroenkorrels die zorg moeten dragen voor de productie van suikers. Ook de bast heeft

een belangrijke functie, of het nou voor een struikje is of voor een grote boom. De bast van een plant is te vinden op de stam en takken. Het is de buitenste laag van de takken en stam en het bestaat uit een levend deel waarin stoffen kunnen worden opgeslagen en een buitenste laag die dood is en stoffen bevat die de boom moeten beschermen tegen vraat of ziekten. Een goed voorbeeld van dit soort beschermende stoffen is hars. Insecten die hun kaken in de bast van bomen met plakkerige hars zetten, lopen de kans dat hun kaken vastplakken en dat zorgt ervoor dat deze insecten er vaak niet eens aan be-

ginnen. De boom wordt dan met rust gelaten. De bast van verschillende boomsoorten ziet er heel karakteristiek uit. Doordat bomen niet alleen in de lengte groeien, maar ook in de breedte zijn er veel soorten waarbij de dikke kurken bast bij groei in de breedte gaat barsten. En dat levert karakteristieke structuren op die vaak kunnen bijdragen aan de correcte identificatie van de soort. In dit artikel een aantal foto's van op het eiland bekende bomen waarvan sommige een zeer karakteristieke bast en stam hebben, en andere die soms wat moeilijker te identificeren zijn.

De kenepa (Melicoccus bijugatus)

Deze boom is zeer populair, vanwege de sappige vruchten die een geliefde snack zijn, en staat dan ook in menig tuin. Vooral in voormalige hofjes en andere plekken waar in historische tijden vruchtenbomen werden geplant, is de boom in grote concentraties terug te vinden. In de natuur is het ook op bepaalde plekken terug te vinden, maar veel sporadischer. Hoogstwaarschijnlijk is de verspreiding van deze soort op ons eiland dan ook vooral veroorzaakt door de mens aangezien de soort volgens de literatuur van nature voorkomt in Zuid-Amerika. Het schijnt daarnaast echter wel van nature voor te komen op Isla Margarita voor de kust van Venezuela. Het zou dus kunnen dat de soort ook op natuurlijke wijze op ons eiland gearriveerd is, gezien het feit dat de zaden kunnen blijven drijven en ook langere perioden in zout water schijnen te overleven. De boom bezit een lange penwortel waarmee het tot diep in de grond op zoek gaat naar grondwater en kan daarom ook in de droge tijd lang groen blijven. Het zijn eenslachtige planten. Dat betekent dat er bomen zijn die vrouwelijk zijn en dus vrouwelijke bloemen produceren en bomen die mannelijk zijn met mannelijke bloemen. Heb je de pech alleen een mannelijke boom in de tuin te hebben dan zul je er nooit vruchten aan krijgen. In andere landen zijn er wel eens tweeslachtige kenepa-bomen gevonden die zowel mannelijke als vrouwelijke bloemen hadden, maar op Curaçao zijn die nog niet gelokaliseerd.

De stam van de kenepa is redelijk karakteristiek te noemen. Het is namelijk relatief glad en heeft een zilveren glans waarmee er een contrast ontstaat met stammen van andere soorten. Vooral jonge planten hebben echt een gladde stengel. Is de boom wat ouder dan kunnen er patches van verschillende soorten korstmos op gaan groeien en waardoor de stam gekleurde vlekken krijgt.

ten. Vooral jonge planten hebben echt een gladde stengel. Is de boom wat ouder dan kunnen er patches van verschillende soorten korstmos op gaan groeien en waardoor de stam gekleurde vlekken krijgt.

Mata piská (Jacquinia arborea)

Deze karakteristieke, relatief kleine boom is voornamelijk te vinden langs de kust waar die goed groeit op de kalkformaties die daar te vinden zijn, maar is ook in kleinere dichtheden te vinden op andere geologische formaties. Het kan goed tegen een ziltig milieu. De plant is altijd groen en heeft dikke vleezige bladeren die in een groene kroon op de doorgaans kale lange stammen groeien. Vaak zitten er kokolishi di kalakuna-slakjes (Cerion uva) op de stam en dat kunnen er soms zoveel zijn dat ze bijna de hele stam en takken bezetten. De stam van deze plant heeft een korrelige bast die aanvoelt als schuurpapier. Dat geeft houvast aan de

slakken die in de regentijd stammen en takjes van bomen en planten afzoeken naar voedsel in de vorm van algen. De algen worden er letterlijk afgeschraapt met de monddelen van de slakken. Zodra het droger begint te worden wandelen de slakken tegen stenen of stammen op waar ze zich op vastklemmen met een plakkerig goedje dat opdroogt in een cellofaanachtige velletje over de opening van de slakkenschelp. Dit velletje zorgt ervoor dat de binnenzijde goed beschermd wordt tegen uitdroging en dat de schelp blijft vastzitten aan de ondergrond.

Een mata piská-plant van enige hoogte heeft een behoorlijke leeftijd. De planten groeien namelijk vrij langzaam. De oudere boompjes zijn ook begroeid met korstmossen op de stam.

Palu di lechi (Cryptostegia grandiflora)

De palu di lechi is een van de meest problematische invasieve

De kenepa (Melicoccus bijugatus).

planten op het eiland, naast de neem tree. De palu di lechi komt oorspronkelijk uit Madagaskar en is wereldwijd een groot invasief probleem geworden. Deze plant is op het eiland geïmporteerd met de intentie om rubber te gaan produceren van de gomachtige melk die de plant in de stengels produceert, maar deze bleek uiteindelijk van dergelijke slechte kwaliteit te zijn dat dit mislukte. De try-outs werden voornamelijk in het oostelijk deel van het eiland uitgevoerd. Omdat de zaden door de wind worden verspreid verspreide de plant zich langzaam maar zeker van het oosten van het eiland naar het westen totdat het overal de kop op stak. De plant heeft geen stam maar een lange stengel die zich stevig vastklemt met

wortels in kleine hoeveelheden bodem en andere planten gebruikt als klimrek. Het woekert met de dikke bladeren over andere planten heen, slingert zich met de stengels om de takken en stammen van de planten heen en wurgt ze letterlijk, zoals op de foto's te zien is. Omdat de plant ook in de droge tijd groen blijft krijgen de planten eronder geen zonlicht meer en sterven vervolgens af.

De groeiwijze van de stengel is zeer indicatief voor de soort. Kom je in de mond een plant of boom tegen die in de wurg-greep lijkt te zijn van een roodbruine stengel met daarop wratachtige propjes dan weet je bijna 100 procent zeker dat het om de palu di lechi gaat. Als de stengels nog jong zijn, zijn ze

groen maar zien er dan al uit als grijparmen.

Palu di sia kòrà (Bursera simaruba)

De palu di sia kòrà heeft wellicht wel een van de meest karakteristieke stammen en basten van alle bomen op het eiland dankzij het schilferige uiterlijk. Het uiterste deel van de bast kleurt roodbruin tot oranjebruin en zal gaan afschilferen waardoor de bast een zeer kleurrijk uiterlijk krijgt. De palu di sia blanku, een familielid van deze boom, schilfert ook maar doet dat met zilverbruine schilfers waardoor deze boom er totaal anders uitziet.

Deze bomen zijn zeer belangrijke nectarbomen in de natuur waar kolibries, suikerdiefjes, troepialen en zelfs vliegen-

vangers zich aan tegoed doen, naast een groot aantal vlindersoorten, bijen en wespen. De donker roodbruine vruchten zijn zeer populair bij parkieten en andere vogels en ook migrerende vogels eten er graag van. Meestal gaat de boom bloemen en vruchten produceren na een goede regenbui, voordat het zelfs maar energie steekt in het vormen van bladeren. Daarmee gedraagt de boom zich hetzelfde als de kibrahacha. Is de regen voldoende, dan zullen er ook bladeren worden geproduceerd. In de droge tijd is deze boom dan ook kaal, en dan valt de prachtige stam en bast extra op in de mondi.

De palu di sia kòrà is de zeldzaamste van de drie op het eiland voorkomende Bursera-soorten.

Mata piská (Jacquinia arborea).

Palu di lechi (Cryptostegia grandiflora).

MAILINGLIST VOOR NATUURPUBLICATIES EN ANDERE ACTIVITEITEN

Wie interesse heeft in de ontwikkeling van nieuwe boeken, natuurartikelen en andere publicaties omtrent de natuur van Curaçao, inclusief workshops, cursussen enzovoort kan zich aanmelden voor onze nieuwe mailinglist. Zodra we leuke updates hebben krijgt u vanzelf een mail met alle noodzakelijke informatie op een rij. Voor aanmelden, stuur een mail naar michelle.dacostagomez@gmail.com.

NATUURFOTO'S MAKEN

Hou je van foto's maken van de natuur op het eiland, of wil je graag genieten van andermans foto's die gemaakt zijn in de natuur van Curaçao? Dan kun je nu deel uitmaken van een nieuwe Facebookgroep met de naam Curaçao Nature Photography.

Vragen over de natuur in het algemeen

Heb je een vraag over de natuur, dan kun je die stellen in een mail aan het bovenstaande e-mailadres.